

A Serious Man

Manus och regi: Bröderna Joel och Ethan Coen

Den ofullbordade recensionen...

Bröderna Coen prövar i sin film A Serious Man, fysik- och matematikläraren Larry, på samma sätt som Gud prövade Jobs i Gamla testamentet. Det är roligt, men svårt att fatta alla poängerna, skriver Cecilia Hector.

För att till fullo tillgodogöra sig bröderna Coens nya film, A Serious Man, hämtad från den gammaltestamentliga historien om hur Gud prövar Jobs lydning, måste man säkert vara förtrogen med judisk tradition och livsstil. För mig som bara vet tillräckligt för att förstå att jag förmodligen missar de flesta poängerna, blir det en fråga om inlevelse om jag ska uppskatta vad jag får mig till livs.

Det är roligt men svårt, kan jag sammanfatta. Roligt eftersom historien är så konsekvent skruvad från första stund till den sista då de enda trösterika händelserna faktiskt inträffat bara så där utan att just leda till någon lättnad. Eller ska vi tänka oss att det faktiskt vill säga att vi bevittnat hur Larry lyckats leva upp till idealet att vara en "Mensch" – en allvarig, riktig människa?

FILMENS PROLOG bjuder inte in en publik obevandrad i judisk tradition. Den traderar en historia från Talmud och delvis på översatt jiddisch. Jag bestämmer mig för att se det som en mild form av revansch från den judiska minoriteten gentemot majoritetssamhället.

Larry Gopnik (Michael Stuhlbarg) är en fysik- och matematiklärare, gift och har två barn. Allt går honom emot, livet rasar ihop omkring honom och han ser ingen annan råd än att gå till rabbinen för att få vägledning. Som psykoterapeut vrider man sig i biofåtöljen. Vad är det för nonsens han får sig serverat? Varför lyssnar ingen på honom? Varför får han ingenstans en medmänsklig, inlevelsefull kontakt med någon? Eller är den relevanta frågan varför kan inte Larry kräva av sin omgivning att de tar normal hänsyn till honom? Vad är det för handikapp han lider av?

FILMMEDIET ÄR som alla vet som gjort för att förmedla drömmar. Inte bara dagdrömmar utan de där hallucinatoriska förmimmelserna vi alla har under 20 procent av vår sömn varje natt. Detta utnyttjar de filmande bröderna så att Larrys nattliga drömmar flyter samman med det som utspelas i Larrys vakna liv och verkar minst lika surrealistiskt. Freuds gamla reduktionistiska idé om att alla drömmar är önskedrömmar får här sin illustration. När drömmarna inte är erotiska utlevelsetillfällen är de

samvetets stränga påminnelse om att det mesta som Larry önskar sig är förbjudet och straffet blir en slags masochistisk triumf.

Varför utspelar sig Larrys ödesdrama anno 1967? Kanske för att den perioden är så ofrivilligt löjlig i all sin uppblåsta inskränkthet. Villaområdet, kläderna, sminket, frisyerna, den auktoritära hållningen: Allt lika paradoxalt skrattretande, livsförnekande, tråkigt. Det är årtiondet då de båda filmande bröderna växte upp och mycket väl kan ha upplevt tillvaron så här frustrerande obegriplig. Föga lockande om man inte tillför sin egen fantasi – så som de två sannerligen gjort.

LARRY FÅR, bland allt annat som drabbar honom, också en historia berättad för sig vid ett av sina rabbinbesök: tandläkaren som finner ett nödmeddelande ingraverat i en av sina icke-judiska (Goy) patienters tänder – på hebreiska. Ja, vi undrar, det gör alla och vi får inget svar. Är det en ledtråd männe? Är det vad vi ska fundera vidare på - att livet är fullt av obesvarade frågor, gåtor utan lösning? Att våra rop på hjälp alltför ofta lämnas därhän av oblida öden? Här får stackars Larry representera den som drabbas gruvligen av livets oförklarliga grymheter.

Vi går fria för ögonblicket, men vi kan aldrig vara på den säkra sidan.

Cecilia Hector

Cecilia.Hector@spray.se

Januari 2010